

ORUÇTA İNCELİKLER*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh, alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve'sselâmü alâ seyyidil evvelîne vel âhirîn... Muhammedini'l-mustafâ ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

إِذَا صَلَّيْتُمُ الصُّبْحَ فَافْزَعُوا إِلَى الدُّعَاءِ وَبَاكِرُوا
فِي طَلَبِ الْحَوَائِجِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا

(خط. كر. عن علي)

RE. 53/1 (İzâ salleytümü's-subha fe'fzeù ile'd-duà'i, ve bâkirû fî talebi'l-havâici: Allâhümme bârik li-ümmeî fî bukûrihâ.)

Sadaka rasûlü'llâh, ve nataka habîbu'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın rahmeti, bereketi, rızası, ihsanı, ikramı üzerinize olsun... Rabbimiz dünya ve ahirette hayırlara erdirsin... Rahmetine mazhar eylesin... İki cihanda bahtiyar olun...

Pazar günleri Peygamber SAS Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden bir miktarını okuyup izah etmek üzere toplanıyoruz. Bunların okunmasına başlanmazdan önce, başta Peygamber SAS Efendimiz'in rûh-ı pâkine, ravza-i mutaharrasına hediye olsun diye; sonra, onun mübarek âlinin, ashabının, etbâının ve hâssaten halifeleri, mânevî varisleri, ulemâ-i muhakkıkîn, mürşidîn-i kâmilin ve meşâyih-i vâsılînimizin, turuk-ı aliyemiz sâdâtı ve halifeleri ve onlara tâbi tarikat kardeşlerimizin ruhlarına hediye olsun diye;

Hâssaten, İstanbul'da medfun bulunan, başta Ebâ Eyyûb elEnsârî Efendimiz olmak üzere sahabe-i kiramın, enbiyânın, evliyâullahın, salihlerin ruhları için; bu diyarları "Allah... Allah..." diyerek her türlü fedakârlığı seve seve, göze alarak çalışarak, fethetmiş olan fatihlerin, şehidlerin, gazilerin, ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerîfleri bize rivayet etmiş olan alimlerin, râvîlerin ve hâssaten kitabını okuduğumuz Gümüşhaneli Hocamız'ın ve kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zahid-i Bursevî Hocamız'ın ruhu için;

Cümle hayrât u hasenât sahiplerinin ve hâssaten câmimizin bânisi İskender Paşa'nın

ve tekrar tekrar onu tamir etmiş, tevsî etmiş olanların ruhları için; şu caminin çevresinde medfun bulunan ve bu camiden güzerân eylemiş olan imamların, hatiplerin, müeezzinlerin, kayyımların, cemaatlerin ruhları için,

Uzaktan yakından buraya, bu hadisleri dinlemeye gelen siz kardeşlerimizin, âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve geçmişlerinin ruhları için; Ümmet-i Muhammed'in sıhhat, afiyet ve selameti için; galibiyeti, izzet ve itibari için bir *Fâtiha*, üç *İhlâs-ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım!

.....

a. Sabah Namazından Sonra Dua Edin!

Okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf Râmûzü'l-ehâdis kitabınının 53. sayfasının, 1. hadîs-i şerîfi. Hz. Ali Efendimiz rivayet etmiş.

Ne zaman Hz. Ali Efendimiz'den bir hadisi rivayet olursa, hep hatırıma Alevi denilen insanlar gelir. Madem Hz. Ali Efendimiz'i seviyorlar, “Ona bağlıyız.” diyorlar; bari onun sözlerini, naklettiği hadisleri duysalar, bilseler. Veya sizler Alevi denilen kardeşlerden tanıdıklarınız varsa onlara;

“—Bak, Hz. Ali Efendimiz böyle rivayet etmiş.” diye söyleseniz ne iyi olur.

Bu birinci hadîs-i şerîf, sabah namazını kıldıktan sonra müslümanın ne yapması gerektiğine dair. Peygamber Efendimiz'in bir tavsiyesini ve duasını ihtiva ediyor.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

إِذَا صَلَّيْتُمْ الصُّبْحَ فَافْزَعُوا إِلَى الدُّعَاءِ وَبَاكِرُوا
فِي طَلَبِ الْحَوَائِجِ اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا

(خط. كر. عن علي)

RE. 53/1 (*İzâ salleytümü's-subha fe'fze'û ile'd-du'â'i, ve bâkirû fî talebi'l-havâici. Allâhümme bârik li-ummetî fî bukûrihâ.*)

(*İzâ salleytümü's-subha*) “Sabah namazını kıldığınız zaman, (*fe'fze'û ile'd-du'â'i*) dua etmeye kalkışın, koşuşun; duaya gayret edin! (*Ve bâkirû fî talebi'l-havâic*) Ve ihtiyacınız olan gıda, yiyecek, içecek ve kazancın peşine düşüp, onu elde etmek için erkenden davranın!”

Ondan sonra da şöyle buyurmuş: (*Allâhümme bârik li-ummetî fî bukûrihâ*) “Yâ Rabbi! Benim ümmetim için sabahın erken vaktini bereketli eyle, mübarek eyle... O vakitte kalkıp iş, güç ve kazanç için çalışanlara bereket ihsan eyle!”

Biliyorsunuz sabah namazı, fecirden sonra kılınır. İslâmî bakımdan gündüz, güneşin doğmasıyla başlamıyor; fecir yeri, tan yeri ağarmağa başladığı zaman, gecenin sonunda, ortalık daha alaca karanlıkken başlıyor. O zaman işte ezanlar okunuyor, sabah namazını kılıyoruz. Ondan sonra güneş doğuyor.

¹ Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.155, no:6628; İbn-i Asâkir, *Târihi Dimâşk*, c.XXVI, s.266; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.100, no:3329; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.317, no:2271.

Müslümanın sabah namazını, güneş doğmadan evvel, fecir, tanyeri ağardıktan sonra o arada kılması lâzım. Tan yeri ağarmadan evvel gece oluyor. Sahura kalkılsa yemek yenilebilir. Tan yeri ağardıktan sonra sabahın vakti giriyor, sabah namazının vakti giriyor. Güneş doğduktan sonra, sabah namazının vakti çıkıyor. Güneş doğduktan sonra o namazı kılanlar kaza kılmış oluyorlar, vaktinde kılamamış oluyorlar. Büyük kayıpları olmuş oluyor.

Sabah namazının vakti girdi; camiye geldin, namazı kıldın. Namazı camide kılmak çok sevap... Kılmamak çok büyük bir kayıp! Çünkü, sabah namazına ve yatsı namazına ümmetin has elemanları gidebilir de münafıklar gidemezler:²

لَا يَشْهَدُهُمَا مُنَافِقٌ يَعْنِي الْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ

(حم. والحاكم فى الكنى عن عبد الله بن أنس عن عمومة له من الصحابة)

RE. 488/9 (*Lâ yeşhedühümâ münâfikun, ya'nî el-işâi ve's-subhi*) “Sabah ve yatsı namazına münafık devam edemez.” diye hadis-i şerif var. Allah korusun, insan münafık durumuna, münafıklarla aynı safta olma durumuna düşüverir.

Sabah namazını camide kılmaya çok gayret etmemiz lâzım! Sevabı çok... Sabah namazını, yatsı namazını camide kılan bir insanın bütün günü ibadetle geçmiş gibi sevap yazılıyor. Böyle

² Ahmed ibn-i Harbel, *Müsned*, c.V, s.58, no:20599; Abdullah ibn-i Enes Rh.A'ten, o da Amûme RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.401, no:19497; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.164, no:2146; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVII, s.175, no:17868.

bir faydası da var. Sabah namazını camide kılmınız.

Kadınlar evde kıldı, erkekler camide kıldı. Sonra ne yapacak?

(*Fe'fzeû ile'd-duâ'i*) “Duaya koşuşun, duaya kalkışın! Duaya gayret edin, sarılın!” buyurmuş.

Biz de sabah namazından sonra. az veya çok dua ediyoruz, salevât getiriyoruz; “*Sübhana'llâh... El-hamdü li'llâh, Allahu ekber...*” diyoruz. Haşr Sûresi'nin sonundaki üç ayet mihrâbiye olarak okunuyor. Sonra millet kalkıp gidiyor.

Bu olabilir. Hatta insan farzı kıldıktan sonra da gidebilir. Treni, uçağı kaçırarak, işi var; kalkıp gidebilir. Memuriyete yetişecek, servis arabası kaçacak; gidebilir, mahzur yok. Farzı kıldı mı, tamam.

Peygamber Efendimiz sabah namazını kıldıktan sonra camide otururdu, güneşin doğmasını beklerdi. Güneşin doğmasından sonra kerahat vaktinin çıkmasını beklerdi. Yarım saat falan geçinceye kadarki o arayışı da ibadetle, Kur'an'la, duayla geçirirdi. Kalkıp iki rekât namaz kılardı.

İşrak namazı; güneşin doğmasından sonraki namaz. Araplar güneşin doğmasına *şuruk* veya *işrak* derler. Sabah namazından sonra oturup dualar ettikten sonra, bu namazı kılmak, çok kazançlı.

Tirmizî'nin Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet ettiğine göre, SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:³

³Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX,

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللَّهَ حَتَّى
تَطْلُعَ الشَّمْسُ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ
حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

(ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*)
'Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa,
(*sümme kaade yezkürü'llàhe hattâ tatlua'sş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını
değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat
vakti çıkıncaya kadar oturursa... (*Sümme
sallâ rek'ateyn*) Kerahat vakti geçtikten
sonra, kalkıp iki rekat namaz kılarsa; (*kânet
lehû keecri hâccetin ve umretin tâmmetin,
tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti
yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış
gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre
yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...'
buyurmuşlar.

Allah razı olsun, Hocamız Mehmed Zâhid
Kotku Rh.A bizim bu camide [İskenderpaşa
Camii] bunu âdet haline getirdi, ön ayak oldu.
Evliyâullahın âdetidir, Peygamber Efendimiz'in
âdetidir, sahabe-i kirâmın âdetidir. Sabah
namazından sonra burada oturulur; Yâsîn Sûresi
okunur, dualar, *Evrâd-ı Şerîfe* okunur. Basılmış
dua kitabımız var, o okunur. Hatme-i Hâcegân
yapılır. Güneş doğup yarım saat geçinceye
kadar... Ondan sonra iki rekât namaz kılınır;

herkes gider. “—Ne yapmış oluyor?”

Tam bir hac ve umre sevabı kazanmış oluyor, öyle gidiyor. “—Başka ne faydası var?”

O gün rızkı çok bol olur. O namaza gitmeyip de koştursaydı, gözün alabildiği yerleri dolaşıp gayret gösterseydi, âfâkı dolaşıp rızık arasaydı, bu kadar rızık kazanamazdı. Sabaha böyle başlayan kimse, ondan daha fazla rızık kazanır. Biz bunun bereketini görüyoruz, biliyoruz. Bunu yapanlar biliyor. Ve o gün ölürse, sabaha böyle başladığı için imanla göçmesine vesile olur.

Onun için, (*fe'fzeû ile'd-duâi*) İşte bu bizim halimizi anlatıyor. “Namazı kıldınız, ondan sonra duaya kalkışınız, devam ediniz.” Devam edecek; Kur'an okuyacak, *Evrâd-ı Şerîfe* okuyacak.

Evrâd ne demek? “Her gün okunulması âdet edinilmiş olan dualar.” demek.

(*Ve bâkirû fî talebi'l-havâici*) “Ondan sonra da dünyevî, ailevî ihtiyaçlarınız için iktisadî faaliyetleriniz için erkenden kalkışın! Çarşıya gidecekseniz erken gidin! Pazar yerine gidecekseniz erkence gidin! Alışveriş yapacaksanız, erkenden yapın! Yâni, uyumayın!” demiş oluyor.

Burada yok da, başka bir hadîs-i şerifte;

إِذَا صَلَّيْتُمُ الْفَجْرَ فَلَا تَنَامُوا عَنْ طَلَبِ أَرْزَاقِكُمْ

(طب. عن ابن عباس)

RE. 52/15 (*İzâ salleytümü'l-fecra felâ tenâmû*

an talebi erzâkıküm) [Sabah namazını kıldığınız zaman, rızık talebinden gafil olup da uyumayın!] buyrulmuş.

Uyumak sünnet-i seniyyeye aykırı... Erken kalkmışsın, işine git, erkenden gör, bitir.

Ondan sonra da dua etmiş:

“—Yâ Rabbi! Benim ümmetimden erken davranan, işine erken gidenlere bereket ver... Onların bu hareketini mübarek eyle, sabahın bu erken vaktini bereketli eyle...” buyurmuş.

Adam yatıyor, saat on bir oluyor, çapaklı gözlerle kalkıyor, elini yüzünü yıkıyor, çarşıya gidiyor, öğle oluyor. Alan almış, satan satmış; çöpler, kötü mallar kalmış. İş işten geçmiş oluyor. Böyle olmayacak.

Erken gidilecek. Eskiden dedelerimiz böyle yaparlardı. Biz de böyle yaparsak iyi olur, bereketli olur, Efendimiz'in tavsiyesi bu.

b. Daha Önce Namazı Kılanın Cemaate Uyması

Bu da Câbir ibn-i Yezid RA'nın babasından rivayet ettiği bir hadîs-i şerîf. Çok kaynakları var: Ahmed ibn-i Hanbel, Ebû Dâvud, Neseî, Tirmizî...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

⁴ Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.371, no:203; Neseî, *Sünen*, c.III, s.380, no:849; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.160, no:17509; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.434, no:1565; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.284, no:8650; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.232, no:610; Beyhakî *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.301, no:3460; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.366, no:1367; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.575, no:1343; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIV, s.186, no:37330; Dâra Kutnî.

إِذَا صَلَّيْتُمَا فِي رِحَالِكُمَا ثُمَّ أَتَيْتُمَا مَسْجِدَ
جَمَاعَةٍ فَصَلِّيًا مَعَهُمْ فَإِنَّهَا لَكُمْ نَافِلَةٌ

(ش. حم. د. ن. ق. حب. ك. قط. ت. عن جابر بن يزيد بن الأسود عن أبيه)

RE. 53/2 (*İzâ salleytümâ fî rihâlikümâ, sümme eteytümâ mescide cemâatin, fesalliyâ meahüm; feinnehümâ lekümâ nâfiletün.*) (*İzâ salleytümâ fî rihâlikümâ*) “Siz yolunuzda, yolculuğunuzda namazı kıldığınız zaman, (*sümme eteytümâ mescide cemâatin*) sonra cemaatle namaz kılınan bir mescide geldiğiniz zaman, baktınız sizin kıldığınız namazı yeni kılıyorlar. (*Fesalliyâ meahüm*) O namazı onlarla beraber yine kılın!” “Biz kılmıştık.” demeyin, yine kılın! Yolcuydunuz, yoldan geliyordunuz, vakit girdi diye kıldınız ama cemaatle namaz kılınan bir mescide geldiniz, kılıyorlar. Yine kılın, onlara katılın! (*Feinnehümâ lekümâ nâfiletün*) “Bu sonradan kıldığınız namaz, sizin için sevap olur. Nafile ibadet sevabı kazanmış olursunuz.” “Ben kılmıştım!” diye kenarda durmayın; katılın, onu da kılın! *Rihal*, seyahat demek. Meselâ, hadis-i şerifte buyrulmuş ki:⁵

Sünen, c.I, s.419, no:1; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIV, s.186, no:37330; Câbir ibn-i Yezid ibn-i Esved babasından.

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.398, *Tatavvu'* 26/14, no:1132; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.1014, no:1397; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.620, no:2033; Neseî, *Sünen*, c.II, s.37, no:700; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.452, no:1409; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.278, no:7722; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.389, no:1421; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.498, no:1619; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.192, no:1348; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.283, no:5880; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.67, no:15793; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.244, no:10043; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.1, s.258, no:779; Begavî,

لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ الْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي هَذَا وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى

(بخ.م.د.ن.ه.ه.حم.عن أبي هريرة حم.ق.ت.ه.ه.عن أبي سعيد.ه.عن ابن عمرو)

RE. 474/4 (*Lâ tüşeddü'r-rihâlü*) “Seyahat yapılmaz; (*illâ ilâ selâseti mesâcide*) ancak üç mescide seyahat yapılabilir:

1. (*El-mescidi'l-harâm*) Mekke-i Mükerrreme'deki Mescid-i Haram.

2. (*Ve mescidî hâzâ*) Şu benim mescidim; yâni Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebevî.

3. (*Ve mescidi'l-aksâ.*) Kudüs'teki Mescid-i Aksâ.”

Başkası için özellikle gitmeye lüzum yoktur, ama onlar için özel gidilebilir.”

Demek ki, bir insan herhangi bir sebeple, bir namazı daha evvelden, cemaatten evvel kılmış da sonra camiye yetişmiş, gelmişse, orada “Bu namazı ben kılmıştım.” demeyecek, kılacak. Bu

Şerhü's-Sünneh, c.I, s.345; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, *Hac* 15/74, no:827; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.148, no:326; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.45, no:11435; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.495, no:1617; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.321, no:2101; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.2, s.388, no:1160; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.3, s.419, no:15548; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.10, s.82, no:19921; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan. İbn-i Mâce, *Sünen*, c.1, s.452, no:1410; Abdullah ibn-i Amr RA'dan. Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.4,s.71, no:3638; Hz. Ali RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.1, s.291, no:187; Hz. Ömer RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.9, s.308; Ebû Ümâme RA'dan.]

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.197, no:34648; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.668, no:5848; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.354, no:3016; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.173, no:16525; RE.474/4.

yolcunun hali... Yoldan gelirken kılmıştı ama, burada şehre geldi, camide yine kılacak.

Biz topluca, cemaat olarak bir eve davet edilmiş oluyoruz. Yetmiş, seksen, yüz kişi neyse. Kalabalığız. Namaz kılacağız. Bakıyoruz başka arkadaşlar da gelmiş. Onlar daha evvel kılmışlar. Biz biraz yemek yemiştik, toplantı yapmışız, gecikmişiz. Yatsı namazını kılacağız. Kenarda duruyorlar.

“–Yok, oturmayın; gelin, siz de kılın! Evet daha önceden farzı camide kılmıştınız ama, burada şimdi kocaman bir kalabalık var. Bu namaz da cemaatle kılınıyor. Cemaate uyar da tekrar kılırsanız, bu sizin için nafîle ibadet olur.” diye SAS Efendimiz bildiriyor.

c. Ayda Üç Gün Oruç Tutmak

Bu da Ebû Zer RA’dan rivayet edilmiş. Ahmed ibn-i Hanbel, Neseî, Tirmizî ve diğer kaynaklarda var. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁶

إِذَا صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلَاثًا فَصُمْ ثَلَاثَ عَشْرَةَ وَأَرْبَعَ
عَشْرَةَ وَخَمْسَ عَشْرَةَ

(حم. ت. ن. ح. ب. عن أبي ذرِّ)

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.230, no:692; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.137, no:2381; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.162, no:21474; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.294, no:8228; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.302, no:2128; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.381, no:477; Temmâmü’r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.231, no:560; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XXXI, s.317, no:6830; Ebû Zer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VIII, s.562, no:24179; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.III, s.326, no:2288.

RE. 53/3 (*İzâ sumte mine'ş-şehri selâsen; fesum selâsete aşerete, ve erbaa aşerete, ve hamse aşerete.*)

Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi vardı. Bayram namazında da bir vesile ile söyledim ama, bayram namazını herkes başka yerde kılmış olabilir.

“—Ramazan gitti...”

Gittiyse yine gelir. Ramazan'a kadar başka namazlar da, başka oruçlar da var el-hamdü lillâh. Ortalık tamamen bomboş da değil. Meselâ, bu içinde bulunduğumuz günlerde Şevval ayındayız, altı gün oruç var. İnsan Ramazan'la beraber bunu da tutarsa, bütün sene oruç tutmuş gibi sevap kazanıyor. Halbuki bütün sene oruç tutmuyor; yiyor, içiyor. Orucu daha ziyade Ramazan'da tutuyor ama, o sevabı kazanıyor.

Bir de Peygamber Efendimiz'in şöyle bir tavsiyesi var:

“—Her aydan üç gün oruç tutarsanız, o ayın tamamını oruçlu geçirmiş gibi sevap kazanırsınız.”

O da bire on sevap olduğundan, üç gün, otuz ediyor; otuz gibi oluyor. O zaman da bir sene oruç tutmak gibi oluyor.

Hadîs-i şerîfi bu bilgilerin ışığında açıklayalım. Muhatabı olan zâta, Ebû Zer RA'a diyor ki:

(*İzâ sumte mine'ş-şehri selâsin*) “Bir aydan üç gün oruç tuttuğun zaman; (*fesum selâsete aşerete, ve erbaa aşerete, ve hamse aşerete*)

on üçünü, on dördünü ve on beşini tut!”

On üç, on dört ve on beşi...

“—Hangi aylar; Ocak, Şubat, Mart, Nisan mı?”

Hayır! Bunlar sonradan gelme aylar, bizim dinî aylar değil...

Bizim dinî aylarımız; “Muharrem, Safer, Rebîü'l-evvel, Rebîü'l-âhir, Cumâde'l-ûlâ, Cumâde'l-âhire, Receb, Şaban, Ramazan, Şevval, Zi'l-ka'de, Zi'l-hicce.” aylarıdır. Bunları da ezberleyeceksiniz, öğreneceksiniz.

Çünkü bizim birçok ibadetimiz bu aylarla ilgilidir. Zilhicce'nin içinde hac ayı vardır. Ramazan'da Ramazan orucu vardır. Receb'de, Şaban'da, Regaib, Mi'rac ve Berat Kandili vardır. Bu ayları bilmemiz gerekiyor. Ne zaman başladı, ne zaman bitti bilmek zorundayız. O bakımdan bu ayları öğreneceksiniz ve takip edeceksiniz. Bu ayların on üç, on dört, on beşi demek; mehtabın (dolunayın) olduğu geceler demek. On üçü, on dördü, on beşi...

Hani birisi çok güzelse, pırıl pırıl olsa eskiler ne derlerdi?

“—Yüzü ayın on dördü gibi...” derlerdi.

Nurlu, pırıl pırıl... Demek ki on üç, on dört, on beş, mehtaplı gecelerin gündüzleri olmuş oluyor. Mehtaplı, aydınlık olmasından dolayı bu gecelere, bugünlere *Eyyâm-ı Biyz* derler. *Biyz*, ebyaz, beyaz kelimesinden geliyor. *Eyyam-ı Biyz*, beyaz günler, yani geceleri mehtaplı olan günler demek.

“—Efendimiz *Eyyâm-ı Biyz* oruçlarını hiç

bırakmamış, hep tutmuş.” diye okudum ve hayret ettim. Çok kıymetli. Geceleyin manzara da güzel, şâirâne... Demek o günlerde oruç tutmak da çok sevap...

d. Oruçluyken Misvak Kullanmak

Bu rivayet de yine Hz. Ali Efendimiz'den. Oruçlu iken misvak kullanıp dişleri temizlemek konusunda bir hadis-i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:⁷

إِذَا صُمْتُمْ فَاسْتَاكُوا بِالْغَدَاةِ وَلَا تَسْتَاكُوا
بِالْعَشِيِّ فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ صَائِمٍ تَيْبَسُ شَفَتَاهُ بِالْعَشِيِّ
إِلَّا كَانَتْ نُورًا بَيْنَ عَيْنَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(طب. قط. عن خباب)

RE. 53/4 (*İzâ sumtüm fe'stâkû bi'l-gadâti, velâ testâkû bi'laşiyi; feinnehû leyse min sâimin teybesü şefetâhü bi'l-aşiyi, illâ kânetâ nûran beyne ayneyhi yevme'l kıyâmeti.*)

(*İzâ sumtüm fe'stâkû bi'l-gadâti*) “Oruçlu olduğunuz zaman sabahleyin dişlerinizi misvaklayabilirsiniz.”

Misvak nedir? Güzel kokulu, özel tatlı, bir

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.78, no:3696; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.273, no:1064; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.386, o:4954; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.88, no:2484; Habbâb ibn-i Eret RA'dan. Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.274, no:8120; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.204, no:7; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.337, no:2137; Hz. Ali RA'dan.

ağaçtır, ucu tellenir. Daha doğrusu sen onu kullandıkça tellenir. Telleri ayrışır, fırça gibi olur; onlarla dişler temizlenir. Ayrıca içindeki maddeler dolayısıyla mikropları öldürücüdür, antiseptiktir. Asitleri söndürücü özelliği olduğundan diş çürümelerini engeller. Bazı hastalıkları da geçirir, mideye de iyi gelir.

Maddesi, eczası biraz baharlı bir şey... Hatta Arabistan'dan tazesini alabilseniz, taze iken, ıslak dal halindeyken, karabiber tadı gibi güzel bir tadı da vardır. Dişlerini fırçalarken baharlı baharlı insanın hoşuna gider.

“Oruçlu iken sabahleyin dişlerinizi misvaklayın!” Fırçalayın demiyorum, misvaklayın! (*Velâ testâkû bi'l-aşiyyi*) Öğleden sonra misvaklamayın!” Böyle buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Onun için bizim fıkıh kitaplarımızda, “Oruçlu iken öğleden sonra misvak kullanmak mekruhtur.” diye yazar.

“—Misvak bulamıyoruz da diş macunu kullan-sak?”

Diş macunu tehlikelidir. Diş macununu yutarsın, yutkunursun; tadı var, şekeri var, lezzeti var, maddesi var; orucun gider. Onun için, oruçluyken katiyen diş macunu yok!

Bizim bir biyoloji hocamız vardı. Talebeyi seven, çok insaflı, çok bilgili bir hocaydı. O derdi ki:

“—Çocuklar! Karbonat var ya karbonat; diş en iyi temizleyen malzeme budur. Karbonatı ağzına alsan, şöyle biraz koysan, hem dişlerin

taşlarını yumuşatır, çıkmasına sebep olur; hem çok güzel temizler. Hem de karbonatla gargara yaptığın zaman. nezlede, soğuk algınlıklarında, boğazı da temizler. Karbonat kıymetli ve çok ucuz bir malzeme...”

Onun için, şöyle aynanızın yanında, bir karbonat torbası olsun. En kolayı o ama Ramazan için söylemiyorum, diş fırçalamak için... Diş macununa hacet kalmadan bu karbonatla temizleyebilirsiniz.

Karbonat yoksa, tuz da çok güzel bir malzeme... Avucunuza biraz tuz silkeleyin. Fırçayı alın, fırçanın üstüne tuzu atın. Fırçalayın, ağzınızı çalkalayın. Çok güzel bir temizlik olur.

Diş macunlarının reklamlarında görüyorsunuz; fırçanın üstüne solucan gibi sıktırıyor, kocaman bir şey... O kadar kullanmak zaten zararlı... Diş etlerini tahrip eder. İçinde antiseptik madde var. Onun da oranı yüksek. Fazla kullandığın zaman diş etlerin yara olur. Neden? Çünkü dozaj fazla...

Azıcık sıkacasınız, yarım leblebi tanesi kadar. “Tüp çabuk

bitsin!” diye reklamda öyle kıvrım kıvrım gösteriyor. O kadara lüzum yok... O olmasa da karbonatla, tuzla bu iş mükemmel olur. Karbonatın, tuzun da üstünde bu misvak denilen dalın faydası var, antiseptikliği var. Onun eczasının mideye de faydası var, hastalıkları da geçiriyor. Dişi çok güzel, sıhhatli yapıyor.

“—Öğleden evvel misvaklanabilirsiniz, öğleden sonra misvaklanmayın!” diyor.

Sonra hadîs-i şerîfin devamında buyurmuş ki:

(Feinnehû leyse min sâimin teybesü şefetâhü bi'l-aşiyi, illâ kânetâ nûran beyne ayneyhi yevme'l kıyâmeti) Çünkü oruçlu kimsenin öğleden sonra dudaklarının kurumaması, kıyamet gününde önünde nur olacak.”

Tabii, biraz suyla misvaklansa, ağzı ıslanacak ve rahatlayacak.

Kıyamet gününde nur olmadığı zaman, insanlar karanlıkta kalacaklar. Önlerini, arkalarını göremeyecekler. Sıratı geçerken nur lâzım olacak. Sadakası, zikri, zekâtı, namazı nur olarak onun önünü, ardını aydınlatacak; o rahat hareket edebilecek. Nursuz olanlar, nuru olmayanlar, karanlıkta kalacaklar. Tabii karanlıkta olanın ayağı takılır, düşer, uçuruma yuvarlanır, felaketlere uğrar.

Onun için Peygamber Efendimiz; “Bu dudakların kurumaması, kıyamet gününde nur olacak.” buyuruyor. Bu hadîs-i şerîfin ve emsali hadîs-i şerîflerin sonucu, öğleden evvel macunsuz olarak, misvakla dişlerimizi misvaklayabiliriz. Macun hiçbir zaman olmaz. Oruçlu iken macunla diş fırçalamak olmaz. Öğleden sonra misvak kullanmak doğru değil.

e. Ev Sahibinin İzniyle Oruç Tutmak

Beşinci hadîs-i şerîf:

Hız. Âişe Validemiz'den rivayet edilen, oruç tutmakla ilgili bir hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁸

إِذَا ضَافَ أَحَدُكُمْ بِقَوْمٍ فَلَا يَصُومَنَّ إِلَّا بِإِذْنِهِمْ

(عد. عن عائشة)

RE. 53/5 (*İza dâfe ehadüküm bi-kavmin, felâ yesûmenne illâ biiznihim.*)

(*İza dâfe ehadüküm bi-kavmin*) “Sizden biriniz; bir obaya, bir kabileye, bir aşirete, bir köye, bir kimseye misafir olduğu zaman, (*felâ yesûmenne illâ bi-iznihim*) sakın onların izni olmadan oruç tutmaya kalkışmasın! Ev sahibine tâbi olsun; kendi bildiğine, kafasına göre oruç tutmaya kalkışmasın!”

Peygamber Efendimiz’in tavsiyesi böyle...

Bunun şerhine baktım; “Ev sahibinin izni olmadan.” mânasına almış ama, ev sahibi de misafiri varken oruç tutmaz. Kendi tutarsa, ev sahibi misafire yeme der gibi olur; o da dikkat edecek.

Tabii bu durum, Ramazan dışındaki misafirliklerde geçerli... Ramazan’da herkes oruç tutacak. Çünkü farz, Allah’ın emri...

f. Yüze Vurmaktan Sakının!

Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiş, altıncı hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz

⁸Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.333, no:6555; Deylemî, *Müs-nedü’lFirdevs*, c.III, s.563, no:5765; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.VIII, s.326, no:13626; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IX, s.251. no:25894; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.III, s.330, no:2292.

buyurmuşlar ki:⁹

إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ وَلَا يَقُلْ قَبَّحَ
اللَّهُ وَجْهَكَ وَوَجْهَهُ مَنْ أَشْبَهَهُ وَجْهَكَ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ
وَجَلَّ خَلَقَ آدَمَ عَلَى صُورَتِهِ

(عب . حم . قط . فى الصفات طب . السنة كر . عن ابى هريرة)

RE. 53/6 (*İzâ darabe ehadüküm felyectenibi'l-veche, ve lâ yekul: Kabbeha'llâhu vecheke, ve veche men eşbehe vecheke; feinne'llâhe azze ve celle, haleka âdeme alâ sûretihî.*)

“Sizden biriniz vuracağı zaman yüze vurmaktan sakınsın ve bir kimseye ‘Allah senin yüzünü çirkinleştirsin, kahretsin, senin yüzüne benzeyen yüzü kara etsin, çirkin etsin, yüzün iki cihanda kara olsun.’ gibi şeyler söylemesin ve yüze vurmasın. Çünkü yüz, muhteremdir, Allah-u Teâlâ Hazretleri, Âdemoğlunu işte bu suretle, güzel bir suretle yaratmıştır.”

Onun için, Allah’ın yarattığı o yüzün kıymetini bilmek lâzım.

Ne var bu yüzde? Göz gibi kıymetli bir uzuv var, ağız var. Fevkalade güzel işte... Vücudun en alıcı, en başta görünen kısmı.

Bu hadîs-i şerîfin son cümlesiyle ilgili başka uzun

⁹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.434, no:9602; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.440, no:8504; Abdürrezzak, *Musannef*, c.IX, s.445, no:17952; Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfat*, c.II, s.182, no:626; Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdat*, c.II, s.221, no:663; Ebû Hüreyre RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.227, no:1145; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.III, s.332, no:2298.

izahlar, anlayışlar vardır. Meselâ Muhiddin ibn-i Arabî Hazretleri'nin kitaplarında, (*Inna'llâhe azze ve celle haleka âdeme alâ sûretihî*) "Allah-u Teâlâ Hazretleri Âdem'i sureti üzere yarattı." sözünün mânasını anlamak hususunda çeşitli görüşler var. "İnsanın yüzü, Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne benziyor." gibi bir mânaya da alanlar, onun izahını yapanlar var.

Buna karşılık ayet-i kerîmelerde buyruluyor ki:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

(الشورى: ١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün*) "Onun gibi hiçbir şey yoktur." (Şûrâ, 42/11)

Hiçbir şeye benzemediği beyan ediliyor. O başka anlayışları, ona göre değerlendirmek lâzım!

g. Cihadı Terk Etmenin Zararı

Yedinci hadîs-i şerîf.

İbn-i Ömer RA'dan rivayet edilmiş, Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberânî'de olan hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz bu hadîs-i şerîfte cihadın önemini anlatıyor, bildiriyor. Şöyle buyurmuş:¹⁰

إِذَا ضَنَّ النَّاسُ بِالدِّينَارِ وَالِدِرْهَمِ وَتَبَايَعُوا

¹⁰ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.28, no:4825; Taberânî, *Mu'cemü'lKebîr*, c.XII, s.432, no:13583; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, cl, s.314; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.I, s.162, no:149; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.117, no:1411; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.29, no:5659; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.283, no:10504; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.III, s.334, no:2302.

بِالْعَيْنَةِ وَتَبِعُوا أَذْنَابَ الْبَقْرِ وَتَرَكَوا الْجِهَادَ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ذُلًّا لَا يَرْفَعُهُ عَنْهُمْ

حَتَّى يُرَاجِعُوا دِينَهُمْ

(حم. طب. هب. عن ابن عمر)

RE. 53/7 (*İzâ danne'n-nâsü bi'd-dînâri ve'd-dirhemi, ve tebâyèü bi'l-îneti, ve tettebiû eznâbe'l-bakari, ve terekü'l-cihâde fî sebîli'llâhi. edhale'llâhu aleyhim züllen, lâ yerfa'hu anhüm, hattâ yürâciû dînehüm.*)

(*İzâ danne'n-nâsü bi'd-dînâri ve'd-dirhemi*) “İnsanlar dinar ve dirhemde nekeslik, cimrilik yaptılar mı...” Yani kesenin ağzını açıp Allah yoluna sarf etmezlerse... (*Ve tebâyèü bi'l-îneti*). Ve alavereli dalavereli alışverişlerin peşine düşerlerse... (*Ve tettebiû eznâbe'l-bakari*) Ve öküzlerin kuyruğuna takılır, tâbi olurlarsa... (*Ve terekü'l-cihâde fî sebîli'llâhi*) Böyle yaparak Allah yolunda cihadı terk ederlerse...”

(*Edhale'llâhu aleyhim züllen*) “Allah onların içine, dışına öyle bir zillet, öyle bir meskenet sokar ki; (*lâ yerfa'hü anhüm*) bir daha onlardan kaldırmaz. Onları zillete düşürür, perişan eder ve onu kaldırmaz; (*hattâ yürâciû dînehüm*) tevbe edip, dönüp dinlerinin ahkâmına, dinlerinin emri olan cihada tekrar sarılıncaya kadar zillet onlardan kaldırmaz.”

Hadisin birinci kısmında buyuruluyor ki; “İnsanlar para ve pulda cimrilik yaparlarsa, dinar ve dirhemde cimrilik yaparsa.” İnsanoğluna

kazancı Allah veriyor. Zengin eden Allah, fakir eden Allah, rızık veren Allah. Rızık az veren, çok veren, kıtlık veren, bereket veren Allah ve bu kazancın, paranın, zenginliğin vazifeleri var. Zekâtını verecek, sadakasını verecek. Harp, darp olduğu zaman da parayı ortaya koyacak. Allah yolunda malıyla canıyla cihad edecek. Burada cimri davrandılar mı, o zaman zillet gelir; bir.

İkincisi; (*Ve tebâyeù bi'l-îneti*) “Ticaretin peşine düşmüşler. Haram helâl demeden alevereli dalavereli alışverişleri de yapıyorlar. Şeriate uygun olsun, olmasın, kazancın hırsına düşmüşler.

Üçüncüsü; “Sığırların, ineklerin kuyruğu peşine takılmışlarsa, onlara tâbi olmuşlarsa.” Yani çift çubuk ziraatle meşgul oluyor, öküz önde bu arkada tarla sürüyor, onunla uğraşiyor. Hani senin asıl vazifen neydi? Cihad etmektir. Ne yapıyorsun?

Öküzle tarlayı sürmekle meşgul... Ticaretle, tarlayla, ziraatle meşgul olup, kesenin ağzını açmakta cimrilik ederler, böylece cihadı terk ederlerse, Allah onlara öyle bir zillet yapıştırır ki, içlerini dışlarını öyle bir zillet sarar, kaplar ki, öyle bir zilletin içine düşerler ki, bu bela onların başından kalkmaz. Tekrar tevbe edip, dinlerine dönüp, cihad vazifesini yapmaya başlayıncaya kadar bu hal devam eder.”

Muhterem kardeşlerim!

Cihad, “karşılıklı cehd sarf etmek, uğraşmak” demek. Uğraşmak için bir karşı taraf olacak, bir

bu taraf olacak. Bilek greşinde nasıl iki taraf oluyor; normal greşlerde, boksta, sporlarda iki taraf karşılıklı oluyor; o onunla uğraşıyor, o onunla uğraşıyor. Bunda da yle... Cihadda cehd etmek, gayret sarf etmek var. Karşı taraf da gayret sarf ediyor, sen de gayret sarf ediyorsun. Cihad “cehdleşmek” demek. Sen cehd ediyorsun, o cehd ediyor. O kim? Düşman. Düşman da cehd ediyor, sen de müslüman olarak cehd ediyorsun.

Peki bu cehd ne hususta?

şimdi düşman nefis ise, ki en büyük düşmanlarından birisi insanın nefsidir. Nefsin arzuları karşısında cehd edecek. O seni günaha sokmaya çalışacak. Nefsânî arzularını yapttırtmaya çalışacak. Sen de nefsânî arzularını yapmamaya çalışacaksın.

Nefsânî arzuları yerine getirmemek için Ramazan’da bir ay talim yaptık. Su imedik, yemek yemedik, sabrettik. Gya alıştık, idmanlıyız şimdi. Artık nefse karşı mukavemetli olabilmemiz, onunla cehd ve mücadele yapabilmemiz lâzım. O bizi bir yere çekmek isterse “hayır” diyebilmeliyiz.

“—Hadi yine sigara i!”

“—Yok ben Ramazan’da bırakmıştım, artık içmem!”

“—Hadi boş ver namaz kılma işini... Abdest alacaksın da, uğraşacaksın da, camiye çıkacaksın da, tn de bozulacak.”

“—Yok. Ben Ramazan’da kılmaya alışmıştım

artık kılacağım.” Bu, nefisle mücadele.

Başka düşman?

En büyük düşmanlardan birisi şeytandır. Şeytan insanı günaha sokmaya çalışır, haram işler yaptırmaya çalışır, içine vesvese verir. Sen de ona diyeceksin ki;

“—Hayır, ben haram yemem, harama bakmam, haramı söylemem, haramı yapmam.”

Yani onunla bir mücadele. ..

Düşman başka kimdir?

Sana saldıran; malını, canını, yok etmeye gayret eden, maddî düşmanlar da var. Ona karşı da silahlanacaksınız; alet edevat, malzeme hazırlayacaksınız. Saldırmak isterse karşı koyacaksınız; zararını engellemeye ve yahut saldırmamasını sağlamaya çalışacaksınız.

Bu nasıl olur? Mal ile olur, can ile olur.

Mal ile nasıl olacak? Kesenin ağzını açmakla, masraf etmekle olur.

Can ile nasıl olur? Silahı eline alıp düşmanın karşısına çıkıp vuruşmakla olur. Ölürsün, yaralanırsın, şehid olursun, gazi olursun. Malla ve canla cihad olur.

Cihadın her yönüyle yapılması lâzım! Düşmanların her çeşidine karşı müslümanın uyanık olması lâzım! Dış düşmanlara karşı ordu, silah, cephane, hazırlık uyanıklık, nöbet tutmak vesaire... Bunları yapması lâzım; bir...

İkincisi; şeytana, şeytanın oyunlarına karşı bilgili, hazırlıklı olması lâzım! Onun vesvesesine,

kandırmamasına uymaması lâzım! Üçüncüsü; nefesine, kendi içindeki nefs-i emmâresine karşı hazırlıklı olması lâzım! Onun isteklerine dayanabilmesi lâzım! O istediği kötü şeyleri sana telkin ediyor:

“—Yat uyu, namaza kalkma, camiye gitme, şu zevki işle, bu tatlı eğlencenin peşine düş!”

Tatlı bile olsa, onların da karşısında durabilmek gerekiyor.

Bu çalışmalar yapılacak. Bunlar yapılmazsa ve özellikle dış, maddî düşmanlara karşı ordu toplayıp, silah hazırlayıp, karşı tedbirler alınmazsa o zaman insan esir olur. Zillete dûçar olur. Hanımını, çoluğunu çocuğunu, malını, mülkünü, canını koruyamaz. Dipçiğin altında kalır. Ayak altında kalır, tekmelenir, tokatlanır; hakikaten tarifsiz acılara ve zilletlere uğrar. Onun için müslüman bu durumlara düşmeden, bu hususta çok canlı ve çok uyanık olması lâzım. Müslümanların birlik ve beraberlik içinde olması ve bu hususta gevşek ve tedbirsiz yakalanmamaya gayret etmesi lâzım.

Şimdi biz geçen seneden, Sırp'ın bu melanetlerinden beri gazetelerde okuyoruz; “Bu mücadele Balkanlar’da yayılabilir, harp çıkabilir. İşin içine Yunanistan katılır, biz katılırız. Türkiye 1993 yılında, Ağustos ayı içinde harbe girebilir.” Şair ne demiş:

Hazır ol cenge, eğer ister isen sulh u salâh!

Eğer sulh istiyorsan, cenge hazır ol, hazırlıklı ol! Adam o zaman korkar, savaşmaz. Ama sen sulhta hazırlıklı olmazsan, düşman birdenbire

saldırır. Bir bastırır; senin hazırlığın yok, silahın zayıf, ordunu toparlayamamışsın, askerini adamını eğitememişsin; o seni mahveder, ezer, geçer. Cesetler sokaklarda sürüklenir, nehirlere atılır, ırzlar pây-mâl olur, mallar yağmalanır. Her türlü şey olur. Onun için bu, çok önemli bir iştir.

Dergilerimizin yıllık abone bedellerinde bir kitap hediyesi veriyorduk; ilmihal verdik, tefsir verdik. Bu sefer de İlk Yardım ve Sivil Savunma kitabı verelim dedik. Neden? Bosna ve Karadağ'daki kardeşlerimiz gafil yakalandılar.

Ermeniler köyleri bastı, öldürdü. Geçen gün, Hollanda'da on iki yaşında bir kız çocuğunu öldürmüşler. Gazeteler erkekçe, dosdoğru yazmıyor. Öldüren Ermeni imiş; "Akli dengesi bozuk bir Hollandalı." diyor. Niye yalan söylüyorsun, dosdoğru söylesene!.. Saklıyor. Ermeni'nin yaptığını dobra dobra söylesene!.. Arkasından gitmiş, vurmuş, öldürmüş. Zavallı kızcağızı buraya getirmişler, ağlayarak gömmüşler.

Hazırlıklı olacağız. Kuvvetli, iyi bir hazırlığımız olacak. Bu iş öyle basit şeylerle olmaz. Mantar tabancasıyla, bıldırcın avlayacaksın. Avlarsın! Bu iş tüfekle falan olmaz. Ciddi hazırlık yapmak lâzım! Modern savaş tekniklerini, araçlarını ve halk olarak da bu gibi durumlarda ne yapılması gerektiğini bilmesi lâzım. Sular zehirleniyor, sulara zehir katıyorlar. Harplerin nasıl yapıldığına dair filmlerde örnekler görüyoruz. Sular zehirleniyor, çeşitli sabotajlar yapılıyor. Köprüler berhava ediliyor, ulaşım duruyor.

Sular kesiliyor, elektrikler kesiliyor.

Bu durumda halk ne yapacak, milyonlar ne yapacak?

Bunun eğitimi lâzım. “İşte sivil savunma teşkilatları kurduk da. Kim duymuş sivil savunma teşkilatının bir faaliyetini? Mahallelerde böyle bir şey duydunuz mu? Hiçbir şey duymuyoruz. Herkes biliyor ki bu işler ciddi yapılmıyor; yapılması lâzım. Çocuklarımızı, hanımlarımızı eğitmemiz lâzım. Kendimiz de bu gibi şartlarda ne yapmamız gerektiğini bilmemiz lâzım.

Fransızlar Antep’e geleceği zaman, Antep’li kardeşlerimiz öyle güzel hazırlanmışlar ki. Birisi on iki yaşındaki bir çocuğa gelmiş, sormuş;

“Düşman hücum ederse ne yapacaksınız?” Babası evde olmayacak, cepheye gitmiş olacak. Ev on iki yaşındaki çocuğa kaldı. Ne yapacak? Kapıları kapatacak, arkasından sürgüleyecek, camlara karşı şu tedbirleri alacak. Hepsini sıralamış.

“En son kurşuna kadar mücadele edeceğim.” demiş.

Eğer Bosna’daki kardeşlerimiz içten içe, yavaş yavaş önceden bu eğitimi yapmış olsalardı, iş daha farklı olurdu. Zaten o büyük katliam bir iki gün içinde olmuş; gâfil yakalanmışlar, ne yapacaklarını bilememişler.

“—Kadınlarınızı köyün meydanında topladık, hadi gelin bakalım yoksa onları keseriz.” demişler.

Zaten onları da kestiler, ötekileri de kestiler. Böyle bir hileye karşı ne yapacağını

düşünememiş; eğitimsiz. “Böyle bir tehlike karşısında ne tedbir almamız lâzım, nereye çekilmemiz lâzım?” diye önceden hazırlıkları yokmuş.

Onun için, İslâm’ın farzlarından birisi cihaddır ve müslümanların her biri bir mücahiddir. Kadını mücahidedir, erkeği mücahiddir. Cihad terk edilmez. Cihad yeryüzünden kalkmaz. Yeryüzünde İslâm’ın düşmanları mevcut oldukça, cihad da vardır. Hindistan’da da vardır, Yugoslavya’da da vardır, Kafkasya’da da vardır, Afrika’da da vardır. Her yerde vardır. Mâdemki İslâm’ı sevmeyen, İslâm’la mücadele eden hainler var, karşı gruplar var, o halde müslüman cihadı bilecek ve cihada hazır olacak.

“—Yurtta sulh, cihanda sulh... Birlik, beraberlik, kardeşlik, medeniyet...”

Ben külahımı şöyle ters çevireyim, sen külahıma anlat. Buyur, içi geniş, hepsini anlat külahıma...

Neredeymiş medeniyet? Neredeymiş insan hakları? Neredeymiş Yirminci Yüzyıl, nerede imiş merhamet, neredeymiş kardeşlik?.. Var mı? Gözünü açmadığı zaman, beslediği kargalar insanın gözünü oyuyor.

“—Komşumuzdu, yan yana evlerde oturuyorduk. Bize bunları yaptılar.” diyorlar.

h. Kuvvetli Müslüman Zayıf Müslümandan Hayırlıdır

Tedbir almazsan böyle oluyor. Gözünü açacaksın. Kurtların dolaştığı yerde kuzuları salıvermek, çobansız bırakmak olmaz. Kurtlara

karşı tedbirli olmak, eğitimli olmak lâzım!

Kadınlarımız yürüyemez; şişman, hareketsiz. Erkeklerimiz tecrübesiz, fosur fosur sigara içiyor. Kahvehânelerde sigara dumanından vücudunu zehirliyor. Bilardo, iskambil, domino oynuyor. Bu bir dejenerasyon, yani bozulma...

Böyle mi olacaktı? Bizim milletimizin bu kadar bol harcayacak vakti mi var? Sıhhatli olacak. Dinç olacak, kuvvetli olacak, hazırlıklı olacak.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹¹

الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ
الضَّعِيفِ وَفِي كُلِّ خَيْرٍ

(حم.م.ن. عن ابى هريرة)

RE. 230/11 (*El-mü'minü'l-kaviyyü hayrun ve ehabbu ila'llahi mine'l-mü'mini'd-da'îfi, ve fî küllin hayr*) “Hepsinde hayır var ama, Allah indinde kuvvetli müslüman zayıf müslümandan daha hayırlıdır ve daha sevgilidir.”

Allah kuvvetli müslümanı daha çok seviyor.

¹¹ Müslim, *Sahîh*, c.XIII, s.142, no:4816; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.87, no:76; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.366, no:8777; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.29, no:5722; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.159, no:10457; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.216, no:194; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.89, no:20668; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.230, no:6346; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.474, no:1114; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.I, s.266, no:221; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.222, no:443; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.187, no:6580; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.115, no:540; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.298, no:2713; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXII, s.95, no:24408.

Müslüman kuvvetli olacak. Sıhhatli olacak.

Sigara içiyorsun; parası Amerikan şirketine gidiyor, derdi sana kalıyor. Ciğerlerin kurum doluyor. Baş aşağı silkeleseler ağzından kara kara kurumlar çıkacak. Bir, iki gün bacağından aşağı sallandırsalar, sobanın köşesinden yere damlayan zifir gibi burnundan, ağzından zifir damlayacak. Ciğerini zifir dolduruyorsun. “Sigara içmeyin!” dediğim zaman, bir de bana kızılıyorsun. Ben senin sıhhatini düşünüyorum. Allah’ın emrini söylüyorum.

Mekruh... Bazı alimler “Kerahat-i tahrîmiye ile mekruh...” demişler, “şiddetli mekruh” demek. Suudlularda “haram” diyen alimler de var. İnsan böyle tehlikeli şeye yanaşır mı? Helal bile olsa insan zararlı bir helali yiyor mu?

Meselâ, tuzun fazlası dokunuyormuş, perhiz yapıyor. Yağın fazlası dokunuyormuş, etin yağlarını ayırıyor; yemiyor. Helal ama zararlı diye yemiyor. Sen bu zararlı şeyi niye içiyorsun? Koca koca paralar, muazzam muazzam paralar... Yazık değil mi?

Müslüman kuvvetli olacak, hazırlıklı olacak, bilgili olacak. Bir alarm olsa kesik sinyal, büyük sinyal, kırmızı sinyal, sarı sinyal, neyse... Bir alarm oldu, ayıkla pirincin taşını...

Meselâ İstanbul, Ruslar’a komşu; İzmir, Yunanlılar’a komşu değil mi? Kars, Trabzon, Rize, Ermeniler’e komşu. Hazırlıklı olacak. Yunan uçakları kalkarsa, Ankara’ya kadar sızabilirmiş ve bomba atabilirmiş. Çünkü hızlı gidiyor. Yakalayınca kadar isabet ediyorsun veya ıska-

lıyorsun, vurabiliyorsun veya vuramıyorsun...
Onun için ne olacak? Hazırlıklı olacak.

“—Eline silahı al bakalım!”

“—Ay ben korkarım...”

Biz askerliği, saçı ağarmış insanlarla yaptık. O devre böyle döküntüleri toplamışlardı. Yatırıyor albay, eline silahı veriyor, karşısında kum tepesi var. Orada hedef var.

“—Çek bakalım tetiği!”

Tetiği bir çekiyor, değil hedefi ıskalamak, kurşun havalara gidiyor. Kum tepesini bile tutturamıyor. Böyle şey mi olur? Halbuki eskiler, uçan kuşu gözünden vururlarmış. “Turnayı gözünden, deveyi dizinden vurmak.” derler, değil mi? Bunları öğrenecek. Nasıl öğrenecek? Boş kafayı gezdirmediği takdirde bunları öğrenir. Çoluk çocuğuna da öğretecek.

“—Evlâdım ben ölsem veya ani bir savaş çıksa, ben askere gitsem, sen evde ne yapacaksın? Annene, kız kardeşlerine nasıl bakacaksın? Anlat bakalım!”

Onu bir öğret.

“—Hanım, ben gittim, sen kapıları kapattın. Düşman kapıya geldi. Ne yapacaksın? Düşün bakalım!”

Bunları düşünmek lâzım! Evde biblo var, tablo var, ıvır zıvır var. Bunlar ne yenilir ne içilir; hiçbir işe yaramaz. Eve harpte, darpte, sıkıntıda işe yarayan, faydalı bir şeyler koymak lâzım!

Benim hoşuma gidiyor. Gaz tabancaları varmış.

Attığın zaman, karşıdakini bayıltıyormuş. Tamam. Evde hiç olmazsa ondan bir tane olsun. Bunları ciddi yapmak lâzım!

Bu konuları şu hadîs-i şerîften açtık ki, Peygamber SAS:

“—Eğer kesenin ağzını açıp para pul harcamakta cimrilik yaparsanız, alavereli dalavereli ticaret işlerinde, haram helal demeden kazanç peşine düşerseniz, öküzün kuyruğuna tâbi olursanız, saban, tarla, çift çubuk ziraat işleriyle meşgul olarak cihadı terk ederseniz, Allah başınıza zillet getirir. Zillete uğrarsınız; hor olursunuz, alçak olursunuz. Ezilirsiniz, mahvolursunuz ve bu durum, tevbe edip dönüş yapmadıkça, Allah’ın yoluna tekrar geri gelmedikçe sizden kalkmaz!” diyor.

i. Emanetin Ehline Verilmesi

Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiş, Buhârî’nin hadîs-i şerîfidir. Bunu herkes bilir. Önemli bir konudur, mühim bir hadîsi şerîftir. Bizim için de hayati önemi var. Müslümanların iyi bilmesi gereken bir konu...

“—Emniyet, emin oluş, güvenilirlik, emanet zayi edildiği zaman, ortadan kaybolduğu zaman, kaybedildiği zaman; (*fe’ntaziri’s-sâah*) kıyametin kopmasını bekle!”

“—Emanete riayet edilemeyip de güvenilirlik ortadan kalktığı ve emanet zayi olduğu zaman kıyametin kopmasını bekle.”

(*Keyfe idàatühâ?*) “Emanet nasıl zayi olacak?” diye sormuşlar. Peygamber SAS Efendimiz:¹²

¹² Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.33, no:59; Ebû Hüreyre RA’dan.

إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

(خ. عن أبي هريرة)

(*Izâ vüsside'l-emru ilâ gayri ehlihî, fe'ntaziri's-sâ'ah*) “Bir iş, bir görev, bir sosyal hizmet, ehil olmayan insana verildiği zaman, kıyametin kopmasını bekle!” diye cevap vermiş.

Allah, Peygamber göndermiş. İslâm gelmiş. Hak belli olmuş, gerçek belli olmuş. Kimin ne iş yapacağı, hangi istikamette yapacağı, Allah'ın ahkâmı belli olmuş. Sevap günah belli olmuş, görevler belli olmuş. İşleri kimlerin nasıl yapacağı belli iken o işlere riayet etmeyecek, işleri o istikamette yapmayacak ehil olmayan insanlar başa geçer, o işleri onlar alır, direksiyonu onlar tutar, toplumu onlar bir yere sevk eder hale gelirse kıyameti bekle. O zaman kıyamet kopar.

Emanet ehline verilecek. Her işe o işin ehli olan, o işe layık olan kimse görevlendirilecek. İki bakımdan lâyıklık var:

1. Dinî bakımdan lâyık olacak, ahlâkî bakımdan lâyık olacak. Mesela rüşvetçi, kalleş, hırsız, arsız, dolandırıcı bir insan, ne kadar mütehassıs olsa bile işin başına getirilmez. Neden? Çünkü orada hile yapacak, para kazanacak. Olmaz. Bir; ahlâkî, dinî bakımdan emin bir kimse olması lâzım.

2. O konuda görgüsü, bilgisi olan bir kimse olması lâzım! Yani uçağı veya arabayı götürüp de ehliyetsiz bir insana veremezsin. Çünkü

parçalar. Bir cihazı ehliyetsiz bir kimseye veremezsin.

“—Dokunma oraya, çocuğum çekil oradan, çek elini. Yanlış bir düğmeye basarsın, bozarsın.” dersin. Çünkü bilmiyor.

Bir de meslekî ehliyet olacak. Bir dinî ve ahlâkî ehliyet olacak, o işe uygunluk olacak; bir de meslekî ehliyet olacak. Bunlar gözetilmezse işler ters çalışmaya, vazifeler yapılmamaya başlar. O zaman düzen bozulur, düzen bozulunca Allah'ın bereketi gider. Mânevî bakımdan belâ gelir ve kıyamet kopar.

Bu çok önemli bir husus... Her işi mutlaka; o işi en güzel, en temiz, en ahlâkî tarzda yapacak insana götürüp vermek lâzım. Adam kayırmak, iltimas, particilik, grupçuluk, hizipçilik, bölgecilik, vesaire olmaması lâzım!.. Bu adam ehilse, senden veya başkasındansa onun getirilmesi lâzım. Sendeki adam babanın oğlu da olsa, ehil değilse ayrılması lâzım. Bu çok önemli bir husustur.

İşi ehline veren toplum yükselir ve kurtulur. Adam kayıran, grup menfaati gözetken, ahlâkî değerlerden mahrum ve meslekî bilgisi kıt insanların iş başına geldiği bir toplum yıkılır. O zaman artık kıyametin kopmasını bekle. Hakiki kıyamet de böyle kopacak.

Nasıl olacak? Bu dünya neden bozulacak?

İşler hayırsız insanların eline geçecek. Kıyamete yakın zamanda ayaklar baş olacak. Yani rezil rüsva alçak pespaye takımı başa geçecek. Asil, soylu, temiz, pâk insanlar hor olacak. Mâruflar münker sayılacak, yani iyi, güzel şeyler hor

görülecek, kötü işler iyi görülecek. Ahlâkî değerler tepe taklak gidecek.

Mesela eskiden ne iyiydi? Adalet iyiydi. Adaletsizlik hoş görülecek.

“—Boş ver! Adalet de neymiş, işini yürütmeye bak.”

Sözüne sadakat iyiymiş.

“—Boş ver söze sadakat neymiş, vesaire.”
Dürüstlük iyiymiş, haram yememek iyiymiş.

“—Enayiliktir haram yememek, bulduğunu ye...”
filan gibi her şeyin tersine dönmesi durumu olacak.

Müslüman toplum dejenere olacak. Allah'ın rızasına layık insan kalmayacak. Ondan sonra kıyamet o heriflerin başına kopacak. Toplum cemiyet alt üst olduğu için böyle olacak.

O bakımdan Allah CC, bize basiret ihsan etsin...
Şimdi bize de sorumluluk düşüyor, tek tek, her yerde... Çünkü bizim sözümüzün geçtiği yerde, bizim bu işi kolaylaştırmamız lâzım; “şu olacak bu olmayacak” diye. Bir de iyi insanların, iyi şeyleri yapmak için talip olması lâzım! Kötülerin önüne geçmesi lâzım! Meydanı kötülere bırakmaması lâzım!

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28. 03. 1993 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

